

מזקק סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תגנה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

26 יולי 2009

לכבוד

גב' מיכל יוספוף

ממונה ביקורת גבולות ומעברים

משרד הפנים

באמצעות פקס. 02-6469510

שלום רב,

הנדון-בקשה למתן אשרת שיקום למשך שנה לפי נוהל מס' 6.3.0008 - אלסה סאלסה

קורות המבקשת

1. המבקשת (להלן – "אלסה"), ילידת שנת '86, רווקה, אחות לחמישה, סיימה במולדתה לימודי תיכון. אחיה של אלסה הוא זה שהציע והסדיר את עניין הגעתה לישראל ועל פי חשדות מנהלת ההגירה ייתכן שאף מכר אותה.
2. אלסה הגיעה לישראל ממדינת קרנטקה אשר בהודו ביום 15/4/05. אלסה הגיעה לשדה התעופה בן גוריון כשהיא סבורה שהיא מגיעה למשפחה דוברת הינדי, שכן לא דיברה אנגלית. משדה התעופה לקח אותה המעסיק "א' סקלי" (להלן "המעסיק"), נגדו תלוי ועומד הליך פלילי, אל ביתו שבהודו השרון.
3. מאותו רגע ועד שנעצרה שלוש שנים מאוחר יותר, הייתה אלסה נתונה לשליטתו המלאה של המעסיק. בבקרים היה מסיע אותה אל אימו לשמש לה כמטפלת סיעודית ולבצע את עבודות הבית ובערבים היה מחזיר אותה אל ביתו. דרכונה של אלסה נלקח ממנה על ידו מיד עם הגעתה לישראל והוחזר לה על ידי המשטרה (מצ"ב העתק דרכון כנספח א').
4. לאלסה הובטח על ידי מעסיקה, כי תשתכר סכום של 5,000 רופי לחודש בשנה הראשונה, קרי 500 ש"ח לחודש, בלבד. עוד הובטח לה, כי בכל שנה תעלה המשכורת ב 100 ש"ח. בשיחתנו עימה וכן מפרוטוקול בית הדין עלה, כי אלבינה לא ידעה להמיר את הסכום לשקלים או לדולרים (מצ"ב פרוטוקול בית הדין כנספח ב'). גם המשכורת האמורה לא ניתנה לה והמעסיק השתמש בתרמית בכך שטען שהכסף מופקד בחשבון מיוחד, אשר למעשה אינו קיים.
5. בנוסף, אלסה כלל לא ידעה, כי ישנם בישראל עובדים נוספים מהודו וממדינות נוספות, לא הייתה מסוגלת לקיים שיחה באנגלית, לא ידעה באיזה עיר היא מתגוררת, או כי יש לה זכויות כלשהן. כל אלה הובילו לבידודה המלא.
6. סעיף 7 לכתב האישום (מצ"ב כנספח ג') מתאר את חייה של אלבינה כך: "הנאשם ניצל את מצוקתה של המתלוננת המתגוררת בביתו, כשהיא ללא שום מקורות כספיים משל עצמה, ללא שום קשר או היכרות עם בני אנוש מלבד בני משפחת הנאשם, ללא היכרות עם שפות העברית והאנגלית ועל כן נעדרת יכולת תקשורת עם הסביבה, וכן ניצל את חוסר ניסיונה כדי להעסיק את המתלוננת בביתו מעבר להעסקתה החוקית בבית האם במתן שירותי סיעוד כשעבור עבודתה אמר לה שישלם לה תמורה

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות פ"ב, פסוק כ'

- כספית הנופלת במידה בלתי סבירה מהמקובל מועד כשאף לא עמד בתשלום שכר זה וכן העסיק את המתלוננת בביתו ובעבור עצמו ללא היתר מאת הממונה בכתב" (ההדגשות אינן במקור, ע.ו).
7. ביום 15/6/08 בעודה שוטפת את המכונית של המעסיק הגיעה מנהלת ההגירה אל הבית וביקשה מאת הבעלים להציג את דרכונה. אלמה השיבה, כי דרכונה אינו בידה אלא בידי המעסיק. אלמה נעצרה והועברה למתקן הכליאה מעשיהו, שם אותרה על ידי מונדבי "מוקד סיוע לעובדים זרים". מסיפורה עלה חשד לעבירות סחר בבני אדם ועל כן הוגשה בקשה אל בית הדין לביקורת משמורת לשחררה וכן הוגשה בקשה ליחידת האכיפה להעברתה למקלט מעגן.
8. אלמה הועברה למקלט "מעגן" ביום 19/6/08 ותלונתה הועברה לידי מנהלת ההגירה. לו לא הייתה נעצרת, סביר להניח, כי מעסיקה היו ממשיכים לנצלה ולהחזיקה באותם תנאים.

תחולת חוק סחר בבני אדם על המבקשת

9. בתלונתה של אלמה פורטו הנסיבות, אשר העלו חשד לעבירות על פי חוק איסור סחר בבני אדם (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2006. הסממנים, אשר עלו מדבריה והצטברו כולם יחד להצביע על חשד שכזה, היו:
- העסקה משך שעות ארוכות (כ-11 שעות ביום) בעבודות משק בית.
 - העסקה ללא כל תמורה.
 - החזקת דרכון מרגע הגעתה ועד מעצרה (ככל הנראה במשרדי המעסיק).
 - שימוש בתרמית בכך שנטען בפניה, כי שכרה (הזעום) מופקד בחשבון בנק, אשר תקבל עת תעזוב. תרמית זו גרמה לשליטה מלאה על המקורות הכספיים שלה.
 - בידודה על ידי ליוויה המתמיד; החזקת דרכונה; השארתה ללא פרוטה; הסתרת מידע באשר לזכויותיה; הרחקתה מהסביבה ומשפחתה (בידה לא היה טלפון נייד והשיחות עם משפחתה נעשו באישור המעסיק, כפעם בחודש, לזמן מוגבל).
10. סעיף 375 לחוק העונשין, הקובע את עבירת העבדות, דורש שליטה ממשית בחייו של אדם או שלילת חירותו, על מנת להצביע על קיומה של העבירה. מתיאור העובדות עולה, כי באמצעים פיזיים (החזקת דרכון, אי תשלום שכר, שעות עבודה ממושכות), ומנטאליים (פערי שפה ותרבות, תרמית), שלט המעסיק שליטה ממשית על חייה של אלמה ועל חירותה. כידוע, שאלת ההסכמה אינה רלוונטית לעבירה זו וגם אם אלמה סבורה הייתה שעבודה מאומצת, ללא שכר, החזקת דרכונה ובידודה הם בגדר תנאי העסקה טובים, המחוקק אינו סובר כך.
11. לחילופין, על פי סעיף 376 לחוק, עבודות כפיה מתקיימות כאשר אדם נכפה לעבוד "תוך שימוש בכוח או באמצעי לחץ אחר... או בהסכמה שהושגה בתרמית, והכל בין בתמורה ובין שלא בתמורה." מסמך שהוציא משרד המשפטים, לאחר שעבר החוק האוסר על סחר בבני אדם מדגיש, כי על מנת להוכיח "אמצעי לחץ אחר" אין צורך להוכיח אלימות פיזית או איום בה, אלא די בניצול מצוקה כלכלית קשה. ובנוסף, כאמור, נעברה במתלוננת עבירת התרמית, אשר לפי שכרה נצבר בחשבון בנק מיוחד.
12. סממנים אלה הופיעו גם בכתב האישום המצ"ב, אשר הוגש ביום 7/12/08.
13. כידוע, הגוף החוקר החליט, בשל הצורך להגיש ראיות חזקות דיין להרשעה בהליך הפלילי מעבר לספק סביר, שלא להעמיד לדין על עבירות סחר בבני אדם, אלא על עושה והעסקה שלא כדין.

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

14. עם זאת, ביום 24/6/09 נמסרה אליך עמדתה הרשמית של הרשות החוקרת, על ידי ראש לשכת תביעות, כי "הרושם שלנו הנו שהגב' גולדנברג **אנה** והועסקה בתנאי עבדות במשך תקופה ארוכה (ללא תשלום כספי כלשהו) וייתכן ואף "נרכשה" מבני משפחתה. חשד זה לא הבשיל לכדי ביסוס אשמה פלילית לנוכח קשיים ראייתיים שונים. על כן, סבורני שבכונן יהיה, עניינית, להכיר בה כקורבן סחר לעניין הטבות המגיעות לה" (החזגשות אינן במקור, ע.ו.) (מצ"ב כנספח ז').
15. בידוע הוא שגוף מנהלי, כמשרד הפנים, שיקולו ודרישתו לראיות אינם יכולים להיות כשל גוף אכיפתי, כמשטרת ישראל. אין דין קביעת ראיות להרשעה מעבר לספק סביר בהליך הפלילי, כדין ראיות המקנות זכויות במישור המנהלי ועל אחת כמה וכמה כשהגוף האכיפתי עצמו סובר, כי אותן העבירות אכן נעברו.

הליך שיקומה של המבקשת וסיכויי שיקום

16. כאמור, בשל בידודה ומחסור במידע סברה **אנה**, כי אין עוד עובדים כמות, שהגיעו מהודו לישראל. מחוסרת רשת תמיכה, ללא דרכון, ללא פרוטה משל עצמה וללא יכולת לשוחח בשפה שאינה הינדי, לא יצאה **אנה** את פתח הבית לבדה משך שלוש שנים.
17. **אנה** שאנו, "מוקד סיוע לעובדים זרים", פגשנו במתקן הכליאה הייתה מפותחת, לא הבינה מדוע נעצרה, ספרה שקיבלה מהמעסיק ווג עגילים ועל כן סברה שהמעסיק היה טוב, סברה כי לקיחת דרכונה על ידי המעסיק הוא הנוהג בישראל, כלל לא ידעה מהי אשרת עבודה והאם הגיעה לישראל כדין אם לאו (ממכתבך מיום 12/3/09 עלה, כי משרד הפנים האריך את רישיון העבודה שבידה מפעם לפעם, אך ככל הנראה שלא בנוכחותה, או מבלי שהבינה את ההליך).
18. למותר לציין, כי אותם העגילים נותרו בידי המעסיק עת נעצרה. אותו מעסיק אף השתמש בחפציה שנותרו אצלו כדי לנסות לשבש הליכי משפט, בכך שמסר ל**אנה**, דרך משפחתה שבהודו, כי אם תמשוך את תלונתה ישיב לה את החפציה ואף ישלם לה על שלוש שנות העבודה (מכתב בנדון נשלח אל מנהלת ההגירה ביום 4/2/09 והוא מצ"ב כנספח ח').
19. כאמור, **אנה** הועברה למקלט מעגן בחודש יוני 2008, לאחר שלוש שנים בהם לא יצאה לבדה את פתח בית מעסיקיה. עו"ס המקלט, קטיה גולדנינוב, מתארת בחוות הדעת שהועברה אל הח"מ (המצ"ב כנספח ו'). את הגעתה של **אנה** למקלט – מפותחת וחסרת ביטחון, עד כדי כך שלא יצאה מהמקלט גם כאשר אושר לה לעשות כן. **אנה** לא ידעה לחצות כביש לבדה, לעשות קניות, ומיומנויות חיים בסיסיות נוספות, אשר היה על המקלט ללמדה.
20. בתחילת הדרך נוצלה **אנה** גם בתוך המקלט על ידי נשים אחרות, אך מכיוון שהדבר נעשה במקום מוגן נחלץ צוות המקלט לעזרתה. על הבנתה המוגבלת של **אנה** את מצבה והיותה נוחה לניצול ניתן ללמוד גם מפרוטוקול בית הדין המצ"ב, בו **אנה** מציינת שהיא אוהבת את המעסיק וכי הוא אדם טוב, כשזכור אין מחלוקת על כך שהמעסיק ניצל ועשק אותה ואף עומד כעת לדין על כך.
21. עם הזמן הצליחה **אנה** להשתלב בעבודות ניקיון ועשתה זאת בהצלחה, אך עדיין נזקקה לסיוע מתמיד של עו"ס המקלט בתיווך עם המעסיק. עו"ס המקלט אף מציינת צורך של **אנה** לרצות, דבר המקשה עליה לעמוד על זכויותיה וכן מקשה על אחרים לסייע במידת הצורך.

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות פ"ב, פסוק פ'

22. על אף ההתקדמות שעשתה א"ע בשנה האחרונה, גילה צוות המקלט, כי א"ע עדיין מתקשה לתפקד כשהיא ללא רשת התמיכה שלהם וכשהיא אינה שוהה במסגרת מוגנת. כך קרה עת חיפשה עבודה בתחום הסיעוד והתקשתה בהגנת התפקיד, מה הן מחויבויותיה ומחויבויות המעסיק.
23. מחוות הדעת של עו"ס גולדינוב עולה בצורה ברורה, כי א"ע עדיין זקוקה לליווי המקלט בהליך השיקום אותו החלה וכי ישנו חשש ממשי כי אחרת תהא חשופה לניצול עד כדי חזרה למעגל הסחר.
24. כן עולה מחוות הדעת, כי "אגודת השומרים – חברה לשירותי ניקיון", ישמחו להעסיק את א"ע.

לסיכום, אין מחלוקת בין הגופים השונים לעניין היותה של א"ע נפגעת עבירות הסחר בבני אדם. בשנה האחרונה, עת התנהל תיק החקירה ובעודה שוהה במקלט מעגן, הראתה א"ע התקדמות לקראת חיים עצמאיים, אך הדרך לא תמה. בליווי ותמיכת המקלט ובסיוע מקום עבודה מוסדר תוכל להמשיך את הליך שיקומה.

לאור כל האמור לעיל, אבקש להחיל על המבקשת את נוהל מס' 6.3.008 וליתן בידה רישיון שהיה ועבודה מסוג ב/1 פתוח, מטעמי שיקום, למשך שנה.

בברכה,

עדי וילינגר, עו"ד

העתק

עו"ד רחל גרשוני, המתאמת הבין משרדית במאבק בסחר בבני אדם, פקס. 02-6467930

עו"ד רינת דוידוביץ, מנהלת השירותים לנפגעי סחר, פקס. 03-6020970

עו"ד תניה גולדשטיין, משרד הפנים, פקס. 02-6701607.